

D. A. G.
PLANTA
ALSTRÖMERIA,

QUAM,
ADPROB. EXPERIENT. SENAT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

NOBILISSIMO & EXPERIENTISSIMO

D: NO DOCT. CAROLO
LINNÆO

EQVIT. AUR. ORD. REG. STELLÆ POLARIS,
S:Æ REG. M: TIS ARCHIATRO,
MED. ET BOTAN. PROFESSORE R. ET O.
ACAD. CÆSAR. N. C. REGG. MONSP. STOCKH.
UPSAL. BEROL. TOLOS. FLORENT. LOND.
ET IMP. PETROPOL. SOCIO,

IN AUDIT. CAROL. MAJ. DIE XXIII. JUN.
ANNI MDCCLXII.

HORIS ANTE MERID. SOLITIS

PROPONET

STIPEND. REGIUS

ET R. A. SC. STOCKH. ADSCRIPTUS;

JOHANNES PETRUS FALCK,

VESTROGOTHUS.

UPSALIÆ

(127)

B5

4845
KONGL. MAJ:TS
TRO-TJENARE OCH ÖFVER-DIRECTEUR
WÄLBORNE
Hr. PATRICK ALSTRÖMER,
SAMT
WÄLBORNE HERRARNE,
Hr. CLAES ALSTRÖMER,
Hr. AUGUST ALSTRÖMER,
Hr. JOHAN ALSTRÖMER,

Ingen läver hvarken undra eller mistycka, at äfven Botani-
ci innom sin krets söka vårda äminnelsen af et Namn, som
i flerabanda gagnande Vetenskaper och Konstler ej annat kan,
än med vördnad ibogkommas. Jag får här den äran, at
framlägga för Eder, Wälborne Herrar, en af de täckaste
Liljor, som till denna dag varit sedde oob förundrade i Euro-
pa, hvilken ock i dess egen födelse ort Peru, får bära namn af
Pelegrina eller den sköna Blomman. Eder upoffras Hon
med

med så mycket större skål, som Hon får bära Edert Namn,
af Eder erkänna sig vara rätteligen upptäckt och i Trägårdar-
na införd och nu genom Eder omkostnad i denna korta Afband-
ling nogare beskrifven. Om jag ej så listigen förmått tekna
all dess fågring, hoppas jag blir mig förlåtit; ty hvem måste
icke tilstå, at skönhet och behaglighet lättare begripas än
beskrifvas? För öfrigt blifve det min rena önskan, at J, Wål-
borne Herrar, under ostörd sällbet och vältrefnad, mågen haf-
va tilfälle, at utbreda glantsen af Edert ärfda Namn, blifva
nyttige, store, och hos en tacksam eftervärld derföre bepri-
sade. Framhårdar med vördnad

WÅLBORNE HERR ÖFVER-DIRECTEURENS

SAMT

WÅLBORNE HERRARNES

Ödmjukaste tjenare
JOHAN PETER FALCK.

§. I.

INTRODUCTIO.

entes quasque cultiores, ab antiquis-
 simis inde temporibus, in adornan-
 dis Hortis, usui æque ac oblecta-
 mento inservituris, solícite fuisse
 versatas, nemo facile iverit infici-
 as. Iis, qui insigniorem præstant
 utilitatem, annumeremus, fas est,
Pomonas, drupiferis pomiferisque
 confitas arboribus, nec non *Macella*, varii non modo ge-
 neris Olera suppeditantia, quorum succi recentes, hu-
 mores reddendo mites inertesque, corpori humano maxi-
 mopere conveniunt, verum & alias plantas, cibus, ut
 palato blandiantur, admiscendas: ut nihil attingam Hor-
 tos medicos, ceteros. Verum, quemadmodum vestes,
 ad arcendas aëris injurias quantumvis aptæ, hominibus
 non faciunt satis, quin juxta exornent oculosque spe-
 ctantium diversis alliciant coloribus; ita quoque delica-
 tiores omnis ævi populi, flores in pretio habuerunt spe-
 ciosos, ut iste parum venustus habeatur Hortus, qui his-
 ce non radiet stellulis terrestribus, hocce non exfultet
 formosissimi anni gaudio. Superbi hi flores, oculos in-
 primis mirifice pascentes, *Liliacei* & *Coronarii* appelli-
 tari siveverunt, quorum illi radice exsurgunt bulbosa, hi
 vero fibrosa & tuberosa. Hujuscemodi aspectu gratissi-
 mas plantas, Europæ alumnas, quin primum in hortos
 suos curarint introducendas, non est dubitandum. Ta-
 les fuere: *Iris germanica*, *Primula Auricula*, *Leucojum ver-
 num*, *Narcissus poëticus*, *Narcissus PseudoNarcissus*, *Nar-
 cissus*

cissus Tazetta, Liliū bulbiferum, Liliū Martagon, Fritillaria Meleagris, Hyacinthus non scriptus, Hyacinthus botryoides, Dianthus carthusianorum, Dianthus Caryophyllus, Rosa cinnamomea, Rosa alba, Rosa eglanteria, Pæonia officinalis, Aquilegia vulgaris, Cheiranthus Cheiri, Cheiranthus incanus, Hesperis matronalis, Malva Alcea, &c. Postmodum, detrita sensim ruditate majorique indies illæ curiositate homines, aliunde ex remotioribus terris, plantas florum pulcritudine lætissimas, arcessere cœpere in ornamentum Hortorum, uti ad finem Seculi decimi sexti. Inprimis CLUSII, circa hoc negotium indefessam operam, meritissimis extollamus oportet laudibus; Hic, quo ferebatur ineffabili in plantas studio, per Legatos cæsareos ad Aulam Turcicam, varias advehendas curavit plantas bulbosas, apud populum orientalem, nullo non tempore tantopere æstimatas. Has inter referimus *Fritillariam imperialem, Fritillariam persicam, Iridem susianam, Hyacinthum Muscari, Scillam amanam*, hodie vulgarissimas. Hoc fere eodem temporis articulo, *Tulipa Gesneriana*, itidem ex oriente advena, hortos europæos prima salutavit. Initium Sec. XVII. haud paucas attulit plantas americanas, easque pulcerrimas, quas inter primas deferimus *Heliantho annuo, Tropæolo minori, Passifloræ incarnatæ & Oenotheræ bienni*. Ad finem ejusdem seculi, HERMANNO fausto sidere ad Promontorium bon. spei appulso, novus veluti exsurgit orbis; etenim ex eo tempore, plantas succulentas, *Mesembryanthema, Stapelias, Cotyledones, Euphorbias, Crassulas, Aloës species*, prodigiorum instar in viridariis suis conspiciendas stitere amœnioriꝝ Floræ cultores. Quadraginta fere abhinc annis, inceperunt Angli e septentrionali America, arbores & frutices arcessere, quotquot unquam aptos invenirent viretis suis instruendis, adeo ut, dum hæc intrant, in ipsis quasi Virginix lucis videantur obambulare. Circa annum currentis seculi quadragesimum, per Sibiriam & Tartariam nova

pandebatur via Botanicis, quorum sedula opera, multæ stirpium species, ut *Pæonia multifida*, *Adonis apennina*, *Delphinium elatum*, *Delphin. grandiflorum*, *Robinia Caragana* & *Robinia frutex* hortis cesserunt. Hocce jam novissimo ævo, e Cap. bon. spei, numerosa sat proles *Ixiarum*, *Antholyzarum*, *Gladiolorum*, *Wachendorffiarum*, *Moræarum* apud nos civitate donata. De inventoribus & tempore, quo quælibet planta detecta, prout argumentum est adhuc in Re Herbaria desideratum, ita quoque longe dignissimum, cui temporis aliquantulum & laboris impendatur. Hisce jam in transitu prælibatis, ansa mihi met suggeritur, heic unam, ex ampla gente liliacea, plantam, eamque colorum varietate festivissimam, in medium proferendi; quæ, licet nuperrime nos invisit, in hortis tamen nostris tam frequentem fore prævideo, quam quæ frequentissima: rigidioris enim cæli nostri temperiem parum videtur morari, locumque quem occupat, fulgente corolla adeo collustrat, ut plerisque hactenus in deliciis habitis, palmam dubiam faciat, si non præripiat plane.

§. II.

NOMEN.

ALSTRÖMER (Jonas) Reg. Coll. Commerc. CONSILIARIUS & EQV. AUR. de Stella Boreali, Cujus Nomen, ob grandia instituta in rebus manufactis, re Oviaria cet. fastis nostris tam alte insculptum est, ut nulla unquam temporis injuria id delere queat, vicissitudo nulla. Hic, inquam, felicitatis publicæ acerrimus Vindex, deque universa patria optime meritus Vir, die 2:da Jun. proxime præterlapso anno, nobis ereptus, quatuor sibi superstites reliquit Filios dignissimos, tanti Parentis vestigiis mascule insistentes. Hos suos filios dilectissimos, in Illustr. hac Musarum sede, solide instruendos curavit in Scientia Naturali, tanquam fundamento, cui superstrue-

strueretur cognitio prudenter excolendi dona, ab Opt. Creatore mortalibus in usum concessa, eorumque ita distribuit studia, ut PATRICK Opificia, CLAUDIUS Oeconomiam privatam, AUGUSTUS Negotiationes & JOHANNES Rem Metallicam curarent.

Anni, hic Upsalix penso Academico infumendi, vix prius exacti erant, quam Dn. CLAUDIUS, inter omnes Hist. Natur. tunc temporis invigilantes eminens, itineri se accingeret, animo oculisque lustraturus florentissimas Europæ terras, Hispaniam, loquor Galliam, Italiam cet. Sententiæ propositique sui certus, mare trajicit & superiore anno d. 28 Apr. Portum Gaditanum felicibus ventis attingit. Terram vix pede tetigerat, dum apud Consulem Svec. Dn. BELLMAN, integrum offendit fasciculum plantæ cujusdam liliacæ, raræ pulcritudinis atque adeo singularis structuræ, ut ad Genera hucusque cognita, nullo referri potuerit modo. Jucunditate tam spectabilis plantæ perfusus, sibi temperare non potuit, quominus arctiorem cum illa contraheret amicitiam & familiaritatem. Illam quoque in eadem urbe auspicato invenit, apud nobilem quandam Matronam, ad quam, ante aliquod tempus, a marito, in Perua Americæ degente, fuit transmissa. Prima jam fuit Ejus cura, tam amœnam plantam depingere, describere, floremque decerptum ficcare, quo hæc omnia, suo in Historia Nat. quondam Ductori fidelissimo, litaret. Quid, quod interjecto quodam temporis intervallo, Semina itidem transmittenda accepit fœcunda. Testis sum oculatus, quam sereno vultu Nob. Dn. PRÆSES, hoc tam rarum Dilectissimi sui ALSTROMERII libamentum exceperit, quam solícite semina illico terræ commiserit, qua cura & studio tenellam hanc per totam insequentem hiemem educaverit in proprio cubili, donec tandem proxime præterito vere, in Horto academico jucundissimos explicabat flores seminaque postea fundebat matura. **Planta hæc**
primum

primum apud nos prorsus nova visa, ab Hortulanis acad. nobisque omnibus, nomine *Plantæ Alströmæ* s. *Lilii Alströmæ* venditabatur. Nominata fuit hæc, ut in sequentibus constabit, Hemerocallis; at vero Hemerocallidis Nomen dudum introductum est ad designandum Genus Lilio-Asphodeli Tournefortii, quod, ut ex duobus compositum, admitti non posset. Hæc, uti proprii Generis planta, debet etiam distinctum obtinere Nomen Genericum, ne confundatur cum diversi generis plantis. Synonyma nulla supersunt, ideoque novum assumendum; cumque eam debeamus Dn. CLAUDIO ALSTRÖMER, qui eandem reperit, descripsit, delineavit, Orbi Botanico rite determinatam intulit & cum hortis europæis communicavit; quid vetat, quominus hanc plantam ALSTRÖMERIAM dicamus? Quid ceterum quantumque, solertiæ perspicacissimi hujus Peregrinatoris acceptum referat Res Herbaria, præprimis in plantis hispanicis, testatissimum reddet brevi, quæ jam sub prælo sudat, Specierum Plantarum Editio altera.

§. III.

GENUS.

Genere prius distincte non proposito & stabilito, specialis plantæ cognitio nequicquam expetitur. Perspicuis Generum Characteribus, veluti præfulgentibus phosphoris, ad id perducta est fastigii Botanica, quod præca gens, ne conjectura quidem potuerit prospicere, adeo ut ope variarum methodorum, ad Generis cognitionem tuto jam possimus pervenire, proindeque multo facilius distingvere 1300 Genera, quam antea totidem species. Hinc erit, primum, Generis ALSTRÖMERIÆ characterem tradere naturalem idque secundum speciem a me visam, qui postmodum, solito modo, reliquis speciebus adaptari potest, si cuiquam occasio suppetet eas curatius oculis usurpandi.

CAL. nullus.

COR. hexapetala, subbilabiata; *Petalis* tribus exterioribus cuneiformibus, retusis, mucronatis; tribus alternis lanceolatis: horum omnium tria superiora erectiora; supremo reflexo: interioribus basi tubulosis, (quod non in tertio s. inferiorum intimo, licet ceterum simili).

STAM. *Filamenta* sex, declinata, subulata, Corolla dimidio breviora. *Antheræ* oblongæ.

PIST. *Germen* inferum, sexangulatum, truncatum. *Stylus* filiformis, declinatus. *Stigmata* tria, oblonga, angusta, bifida.

PER. *Capsula* subrotunda, sexangulata, mucronata, trilocularis, trivalvis: valvis concavis dissepimento contrariis.

SEM. plurima, subglobosa, punctis elevatis testâ, apice subumbilicata.

§. IV.

CLASSES.

— Ex dato jam charactere luculentissime patescit, Genus hocce relatum iri ad

CÆSALPINI IX. Herbac. triplici principio bulb. II. *Tuber.*

MORISONI VII. Hexapetal. tricapsular. I. *Radice tuberosa.*

RAJI XXIV. Graminifol. florif. vasculo tricapsulari
V. *Flor. hexapet. in summo fructus.*

HERMANNI XVI. Tricapsular. hexapetal. I. *Flore hexapetalo.*

BOERHAVII XXVIII. Monocotyled. bracteata. V. *Flore hexapet. ovario insidente.*

RIVINI VI. Regulares hexapet. IV. *Pericarpio tricapsulari.*

TOURNEFORTII IX. Liliac. V. *Hexapet. Cal. in fructum.*

MAGNOLII VIII. Cal. solum interno II, *Bulbosis affines.*

LINNÆI VI. Hexandras I. *Monogynas.*

ROYENI II. Liliium II. *Hexapetalum.*

NATURALIS XI. Muricatas.

B

Flos

Flos superus est sine Spatha, ideoque medium quasi obtinet locum inter Hypoxin & Agaven. Largior, & quidem libentissimus, Fructificationem ipsam, primo intuitu, structuram si spectes, Hemerocallidis Genus permultum referre, qua Corollam inaequalem, qua Stamina & Pistillum declinantia, ut & qua Fructum. At vero, Corolla Hemerocallidis monopetala est nec polypetala, infera non supera; ut silentio pratermittam, ALSTRÖMERIAM ad basin Petalorum duorum adscendentium, foveam gerere nectariferam, ut videre licet in Liliis & Fritillariis, qua toto, quod ajunt, cœlo ab Hemerocallidis Genere discrepat: ne dicam Semina diversissima. Idcirco tantum abest, ut ex mente Feuillée, Hemerocallidis Generi, vel alii cuicumque queat associari, ut potius proprium constituat distinctissimum.

§. V.

SPECIES.

A Feuillée solo, qui plantas investigavit peruvianas, hujus Generis tres sequentes detectæ sunt Species:

1. ALSTRÖMERIA *Pelegrina*, caule erecto.
Hemerocallis floribus purpurascens, maculatis.
Feuill. per. 2. p. 711. t. V.
Habitat in Peru.
2. ALSTRÖMERIA *Ligtu*, caule adscendente. †
Hemerocallis floribus purpurascens, striatis.
Feuill. per. 2. p. 710. t. IV.
Habitat in Chili ad ripas fluviorum, uti ad flumen Civitatem Conceptionis percurrans.
Corolla purpurea: Petalis duobus erectioribus acutioribus, striis albis oblique transversis. Germen carinis quinque.
3. ALSTRÖMERIA *Salsilla*, caule volubili. †
Hemerocallis scandens floribus purpureis. *Feuill. per. 2. p. 713. t. VI.*
Habitat in Chili in declivitate montis cujusdam.
Caulis dextrorsum volubilis. Folia alterna petiolata.
Germen triangulare.

Ex hac sororum triga, ALSTRÖMERIA *Pelegrina* nostra nunc erit amasia. Obscure admodum a Feuillée depicta est, ut non sine difficultate queat dignosci, verum longe deterius descripta. Hujus antequam orditur Descriptionem Pater Feuillée, pauca præfatur, de splendidissimis quondam Regum Peruanorum hortis, quorum anthophylacia, aliorum in eo longe antecellebant, quod hæc perennante quasi vigeabant flore; simul enim ac marcescere cœpere plantæ vel natura paululum in novis proferendis videbatur quiescere, harum in locum aliæ mox suffectæ, ex auro & argento affabre factæ. Arborea, hisce pretiosis fusæ metallis, longa undique circumvestiebant ambulacra. Integri agri *Zeam Mays* dictam representabant ex argento fabrefactam aristis aureis. His in hortis vere magnificis, *Pelegrinam*, exquisitissimæ pulcritudinis causâ, locum promeruisse censet, nullusque dubitat, quin etiam ibi fuerit. Et quis non ultro fatebitur, Corollæ ejus excellentem prorsus & valde singularem inesse picturam?

§. VI.

LOCUS.

Peruanum Regnum Planta nostra agnoscit patriam, inque monte quodam, milliariis spatio Lima distante septentrionem versus crescere, nos edocuit Feuillée.

Non est quod quispiam sibi persuadeat, Plantam nostram ideo, quod intra tropicos sit enata, hanc cœli inclinationem exhorrescere, ut aliæ quamplurimæ indicæ. *Tagetes* & *Tropæolum* conterraneæ ejus apud nos latæ vident, maturescunt seminaque spargunt; at annuæ sunt, geluque vel levissimo tactæ, fato pereunt inevitabili. Contra *Solanum quercifolium* & *Solanum radicans* minitantiæ hiemis molimina felicissime eludunt vel tantillum oblecta, estque horum consortium quod ALSTRÖMERIA nostra sibi videtur exposcere. Etenim Peruvia, quod forsitan paucissimos fugit, altissimis exasperatur montibus,

quæ, quo altius exsurgunt, eo etiam frigidiores sunt, adeo ut necesse sit, plantas, in summis eorum jugis occurrentes, in alpibus lapponicis posse succrescere. Vidi quoque dudum plantas, Caldario commissas ibidem luxuriare, in Frigidario vero optime valere, ut speraverim, hanc plantatam ad parietem meridiei obversum, leviterque testam, ab hiemis sævitia sese vindicaturam.

§. VII.

HISTORIA.

Quod ad Plantam nostram illustrandam faciat, nihil prorsus subministrant Auctorum fontes; quippe cuius, ne unicum quidem comparet vestigium, nec ex America, si excepero paucissima illa, quorum meminit Feuillée, nec ex Hispania, quo primum adducta, præter ea, quæ memorant literæ D:ni CLAUD. ALSTRÖMER ad Nob. D. PRÆSIDEM missæ. Hinc non ingrati spero me præstiturum operam, si Descriptionem Feuillée, ex gallico in latinum transfusam idioma hic proposuero, ne quid desiderent, libri hujus oppido rari facultatem non habentes: "Hemerocallis, inquit, quam describo, radices
"gerit ad instar fasciculorum Napi, quamlibet longitu-
"dine circiter 2 poll. crassitie 4 lin. obductas cortice tenui
"& albicante, pulpam includente albam, cujus centrum
"transcurrit nervus albus & lignosus. Caulis fere $\frac{3}{4}$ ped.
"longus, $1\frac{1}{2}$ lin. crassus, pulcri viridis est coloris, ter-
"minatus fructus embryone longitudinaliter canaliculato,
"in summitate sustinente florem ad basin usque in 6 par-
"tes divisum, quarum tres, apicem versus margines suos
"inflexos habent, desinuntque in mucronem valde acu-
"tum viridi-flavescentem. Media earum pars pulcri est
"Kermesini coloris, circumducti roseo quodam colore,
"ad margines se extendente. Longitudo earum est 2
"poll. & latitudo circa replicationes 13 lin. Reliquæ tres
"partes diversæ sunt figuræ, planæ, acutæ: media ea-
"rum pars versus extremitates ejusdem est coloris, præ-
"terquam

terquam quod heic plurimas saturatius rubras habeant
 maculas, toti suo plano regulariter adspersas. Color hic ru-
 ber in luteum convertitur, inde a medio usque ad divi-
 sionem illarum & hæc pars pariter maculis conspergitur
 pallide rubris. Latitudo harum trium partium est tan-
 tummodo 6 lin. E centro floris hujus 6 exeunt stamina
 coloris rosei, onusta apicibus coloris carnei. Embryo
 fructus in 6 dividitur loculamenta, quorum quodque
 seminibus est refertum. Folia Plantæ hujus sine ordine
 prognoscuntur per totum caulem, quem basibus suis
 ad dimidiam partem amplexantur & dum marcescunt
 deciduntque, relinquunt per totum caulem exiguam
 cavitatem, quæ locum indicat, cui fuerint affixa. Me-
 diocria $1\frac{1}{2}$ poll. longa sunt, ultra 4 lin. lata, terminan-
 tur acumine. Medium foliorum longitudinalis percur-
 rit costa cum nervis nonnullis, a basibus eorum origi-
 nem ducentibus. Color foliorum pulcre viridis est.

§. VIII.

DESCRIPTIO.

Quam mutila hæc Descriptio Dn. Feuillée sit, quis-
 que pervidet: idcirco nova e re est sistatur ad vivam
 plantam hic concinnata.

RADIX perennis, plures suriones exferens approximatos.

CAULIS herbaceus, spithamæus, crassitie pennæ colum-
 binæ, erectus, enodis, teres, foliatus, glaber, sim-
 plicissimus.

FOLIA caulina, sparsa, plurima, recurvata, resupinata, &
 versus basin contra solem inflexa, ut latus supe-
 rius evadat inferius, sessilia, lineari-lanceolata,
 integerrima, obtusiuscula, supra 13-nervia s. li-
 neata, subtus lævissima, glaberrima, planiuscula,
 pollicaria. Terminalia 4 s. 5. verticillatim di-
 gesta, conniventia, plana.

PEDUNCULI terminales, 4-7 distantes, rigiduli, erecti,
 sæpe 1-phylli, teretiusculi, inferne angustiores,
 longitudine foliorum, uniflori.

GER-

GERMEN subrotundum, sexcarinatum, truncatum.

COROLLA hexapetala, campanulata Hemerocallidis fe-
re, ad solem versa, extus rudior, Petalis obtuse
carinatis,

Petala oblonga, basi angustiora, albida, disco
late rubro maculisque purpureis punctato; tria
exteriora cuneiformia, latiora, crenulata, retu-
sa intermedio dente viridi, concavo, obtuso, mi-
nore; tria interiora obovato-lanceolata, angusti-
ora, magis maculata, acumine terminata tenui, vi-
rescente. Horum, Petalum unum exterius & duo
interiora Labium superius constituunt, magis ap-
proximata; at duo exteriora & unum interius
Labium inferius magis patulum formant. Interi-
orum duo superiora lateribus undulata, ungui-
bus convoluta in tubum, medio flavescencia.

STAM. *Filamenta* sex, declinata, superioribus breviori-
bus, inferioribus Corolla paulo brevioribus,
subulata.

Antheræ oblongæ, erectæ, flavescentes.

PIST. *Stylus* unus, longitudine dimidiæ Corollæ, filifor-
mis, rectus, serius exserendus. *Stigmata* tria, fili-
formia, recurva, apice biloba, obtusa.

PERIC. *Capsula* erectiuscula, magnitudine extimi articuli
digiti, ovata s. obovata, carinata sex costis acutis,
trivalvis, trilocularis, longitudinaliter dehiscens.

SEM. plurima, subglobosa, subdiaphana.

§. IX.

PROPRIETATES.

Radix nec bulbosa nec fibrosa, sed potius tuberosa di-
ci potest, cum ad Asparagi radicem proxime accedat &
detrudat varias rectas, carnosas, deorsum attenuatas, ap-
proximatas radículas, ut pæne fasciculata dici mereatur,
ideoque si ad cor plantæ dictum diffringatur, in plures di-
vidi possit plantas.

Caules

Caules simplicissimi sunt sine ramis, quod in liliaceis non insolens est, at satis breves qua magnitudinem florum, quique e radice primum erumpentes Asparagos referunt. Plurimi horum floridi non sunt, sed longiores evadunt & magis prostrati, pluribusque foliis distincti.

Folia in caule sparsa, prout in nonnullis Lili speciebus cernere licet; at singulari, quam mireris, gaudent proprietate, in nulla adhuc dum, quantum scio, planta observata, præterquam in *Pbaro*, gramine quodam americano, quod videlicet ad basin ita contorqueantur, ut pagina superior evadat inferior & inferior superior. Observatu quoque dignissimum est, paginam foliorum inferiorem, superiorem jam factam, glabram esse & nitidam, alteram vero non. Ut Corolla Floris, ita Herbarum motus organa folia audiunt; horum paginam inferiorem ex terra ascendentem eorum attrahere, superiorem vero, electricum illud absorbere, solaribus dispersum radiis, haud fallaci colligimus conjectura. Etenim videmus illa rore refecta, superiorem paginam diei obvertere, rutilantisque Solis vivificari radiis & virere, defectu vero diei plane decidere, quare itidem pagina superior per sæpe glabra est, inferior porosa. Atque sic Plantarum nostrarum folia valde sunt singularia.

Inflorescentia maxime cum *Lilio bulbifero* convenit, quod sit fere umbella terminalis simplex.

Floris Corolla primo intuitu refert *Lilii candidi* florem, licet minor, sed colorem Nostræ miramur, qui adeo singularis est, ut cum nullo alio, nisi forte cum popularis ejus *Tropaoli* flore, queat conferri; refert enim colorem, quem Sinenses Telis suis bombacinis (Sitsen) inducunt. At vero cur hæc gerat eundem cum *Tropaolo* colorem, mihi met æque ignotum est, quam cur radius in floribus compositis capensibus sit subtus ruber vel caruleus, licet supra luteus vel albus.

Stamina & Pistilla declinantia, proprie quidem nullum distinguunt Genus, talia quippe evadunt in plerisque plantis, flores gestantibus declinatos, ut in *Cassii*, *Baubimii*,

niis, Poincianis, Sophoris, Liliis, Amaryllidibus, Anthericis, Hemerocallidibus, Pyrolis, Asphodelis.

Capsula quidem subrotunda est, at sex carinis longitudinalibus instructa; estque fructus proorsus inferus, etiam si Corolla sit polypetala, sponteque decidant petala. Ideirco hic exfulat regula discutans, flores nudos superos, monopetalis esse accensendos.

Semina prope sphaerica sunt, punctis elevatis confertis adspersa, & qua figuram proxime accedunt ad semina *Draconis arboris Clusii*.

§. X.

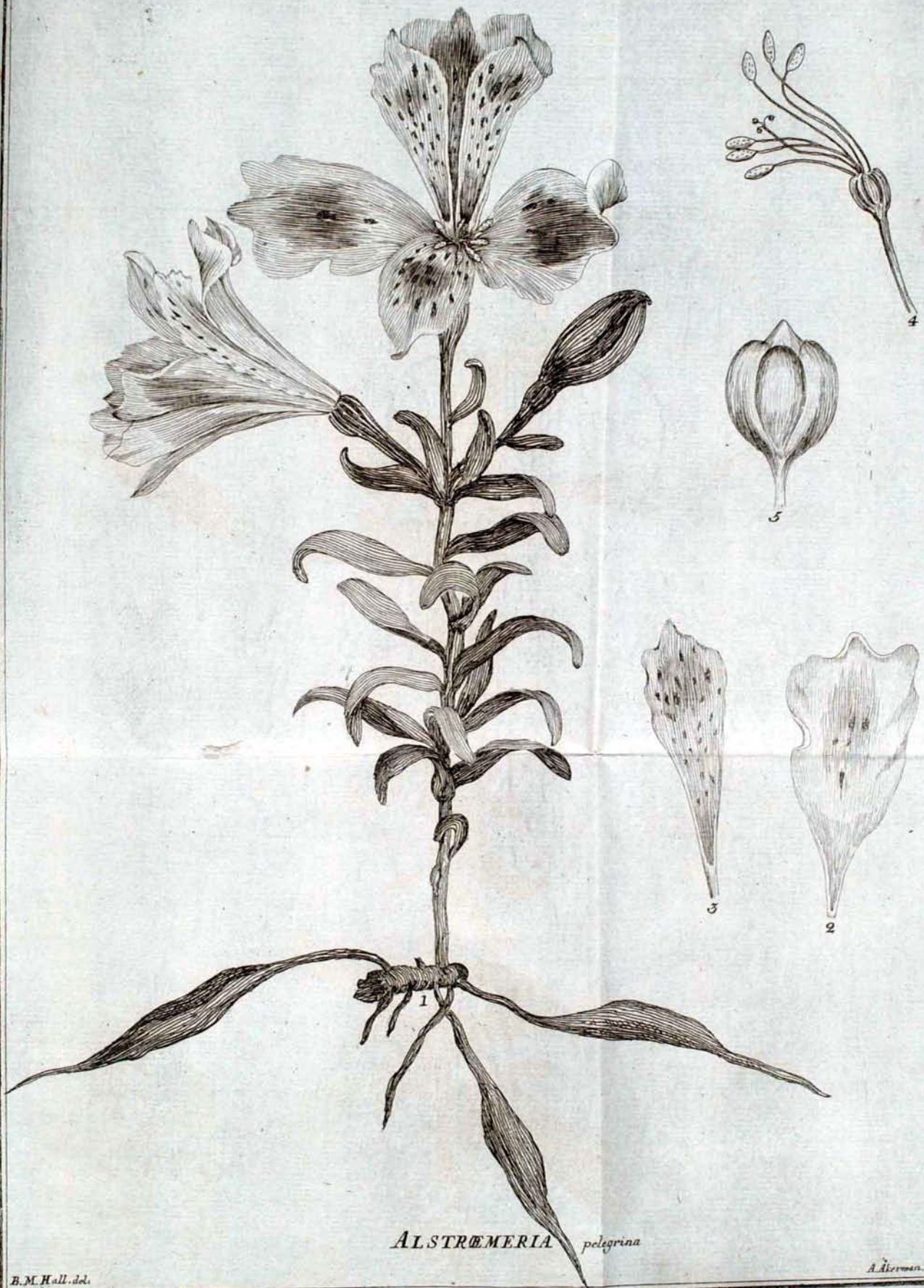
VIRES.

Vires ALSTRÖMERIÆ nostræ in gratiam Medicinæ hic subjungere, alienum non foret; verum, ut ingenue fatear, crediderim, non omnes plantas usui medico & œconomico esse destinatas, dum tot in stupenda Naturæ œconomia dentur medii usus. Ponamus enim plantam sapore esse inertem, omnisque plane expertem odoris, exinde tamen non omnimode concludere licet, eandem esculentam esse, ipsa namque tenacitas ejus id sapius prohibet. Peculiarem quandam, nec in Herba nec in Fructificatione sensu qualitatem sapidam vel olidam, unde usum quendam medicum hauriolari valeo. Ut vero in nostra, sic & in vassa illa Naturæ Oeconomia comparatum est. Decora & ornamenta in domibus, amictu & utensilibus sanitatem nec conservant nec amissam restituunt. Si a potiori concludere velimus, patebit, plantas plerasque qua herbam fragrantissimas, raro jaclitare flores speciosos. Hoc ternimus in plantis *verticillatis* & Lauri speciebus; quod etiam valet in *gramineis* & *leguminosis*, quæ, præ aliis, nobis in escam cedunt, at floribus parum vel nihil ornant. Sufficiat, pulcherrimos flores, sensuum unum oculos nempe pascere. Mirari certe convenit, naturam adeo multifariam dotes distribuisse suas, ut vacca non moduletur ut Luscinia, nec Equus tot ludat coloribus ut Pavo. Verum enim vero, in radice tamen videor mihi aliquid persentire, quodammodo ad *Asparagos* accedens, *Smilacem* s. *Sarsaparillam*, vi pollentes diuretica, quam aperientem, attenuantem & exsiccantem vocitare, auctoribus est solenne. In hanc suspicionem me induxit Feuillée, referens, alteram Generis hujus speciem *Salsillam* nempe, viribus ad Sarsaparillam proxime accedere, quod incolæ regni Chili, quotidiana edocli experientia testantur, radicem hujus, in iisdem profligandis morbis adhibentes, in quibus exploratissimi usus esse solet *Sarsaparilla*. Præterea, infusum quoque hujus *Salsillæ* frigidum, potus ordinarii loco propinatum, in doloribus ventriculi, præsentissimum adferre solatium, testimonio Chiliensium contendit idem Feuillée;

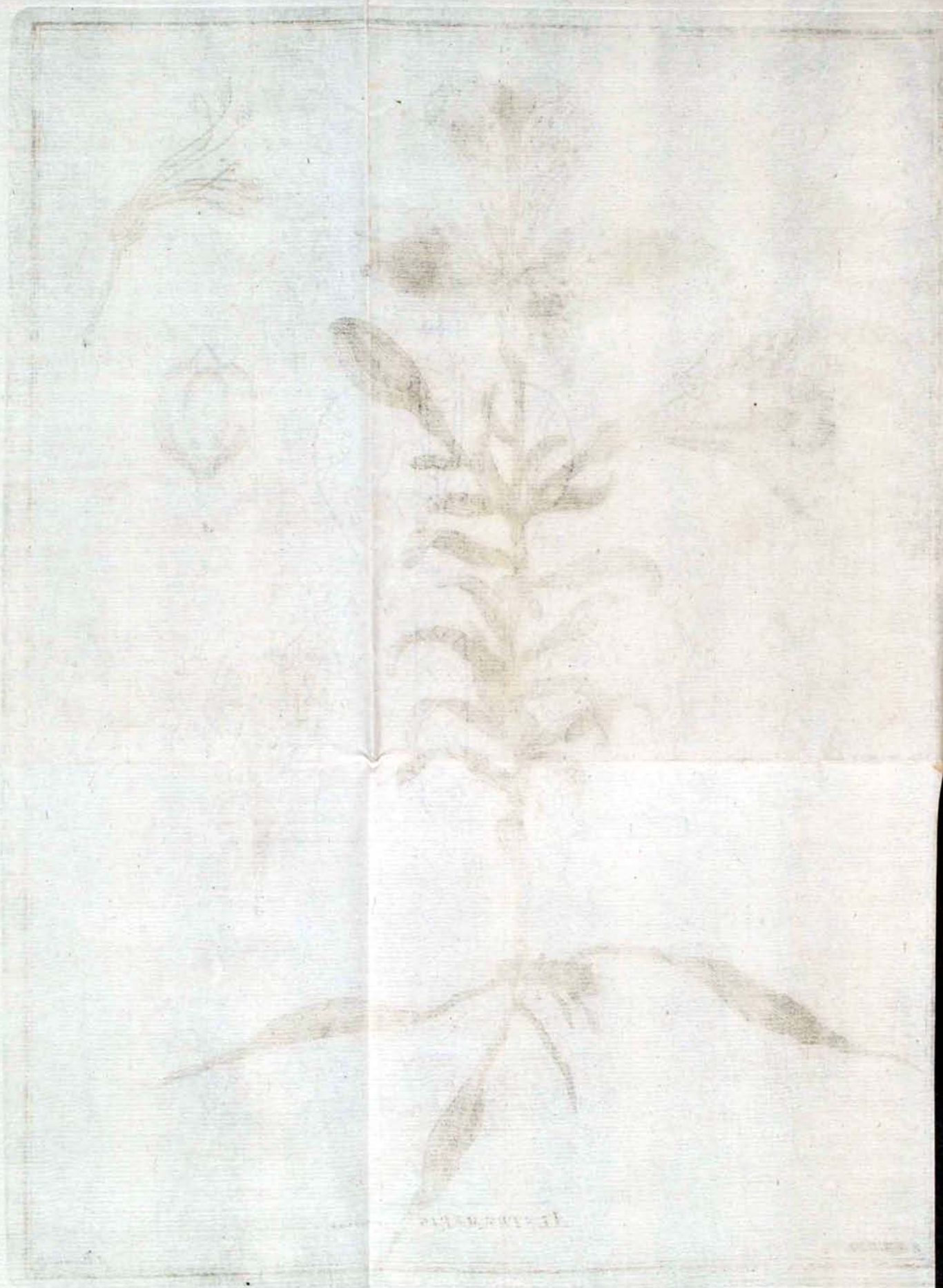
Idcirco, hanc quoque Nostram, usus omnis medici expertem non esse, haud obscure videor mihi posse concludere, si quid hic valeat calculus botanicus, qui in aliis fallere nescivit.

T A B U L A.

- Fig. 1. sistit Plantam florentem, in naturali magnitudine,
 2. Petalum unum exterius,
 3. Petalum unum interius ungue tubulato.
 4. Stamina & Pistillum,
 5. Pericarpium.

ALSTROEMERIA *pelegrina*

LEUCANTHEMUM